

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Umrzeć ortograficznie

Author: Tomasz Gęsina

Citation style: Gęsina Tomasz. (2018). Umrzeć ortograficznie. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 331-332). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Umrzeć / ortograficznie

O cytacie

Cytat pochodzi z liryku *Dyktando*, który został opublikowany w 1978 roku w *Piątym zbiorze wierszy* Ewy Lipskiej. Utwór ukazuje podporządkowanie się ludzi regułom i zakazom. Podejmuje jeden z najbardziej charakterystycznych motywów w twórczości Ewy Lipskiej – motyw śmierci. W czasach PRL-u wszystkie teksty musiały zostać poddane CENZURZE. Arkadiusz Morawiec zauważa, że „wiersz *Dyktando*, w sposób aluzyjny obrazujący tłumienie w społeczeństwie odruchów niezależności, nie ukazał się na łamach »Literatury«, gdyż zawierał niesprawiedliwe wobec socjalistycznej demokracji słowa” (Morawiec 2011, 40). Uniwersalne przesłanie utworu łągodzi ironię związaną z czasem jego powstania. „Umrzeć ortograficznie” to umrzeć „poprawnie”, zgodnie z zasadami tzw. dobrej śmierci. Takie postępowanie opatrzone jest jednak znakiem zapytania – czy właściwe jest odejście zgodne tylko z daną religią, czy też możliwe jest umieranie poza normą. Wydaje się, że oba dążenia są słuszne, byleby zgodne z właściwym sobie światopoglądem.

O autorze i jego twórczości

Zob. **Królem wybrano pewnego króla / który miał zostać królem*

Warto wiedzieć

- CENZURA – zob. **Królem wybrano pewnego króla / który miał zostać królem*

Z opracowań

A skoro rzeczywistość jest oglądana i interpretowalna przez język, to jest to tekst o oglądaniu rzeczywistości i uczestniczeniu w niej. A więc jest to tekst o życiu i o... śmierci. [...] Tak więc śmierć w sposób

widoczny w tekście Lipskiej jest częścią życia. Życie i śmierć są z sobą splecione i splątane.

Tambor 1997, 18

„Ucz się śmierci w miłości” (*Dyktando*, PZW) – pouczała poetka w jednym ze swych najlepszych utworów i trzeba przyznać, że bohaterowie tej poezji to zalecenie pamiętają bardzo dobrze. Autorka *Wakacji mizantropa* jest bowiem dobrym pedagogiem i wie, że aby lekcja została zapamiętana i trwale przyswojona, należy ją wcześniej wielokrotnie powtarzać, używając ciągle nowych metafor, szukając coraz to innych porównań.

Olszański 2006, 104

W wierszu, którego interpretacja wspiera argumentację Olszańskiego, umieranie ortograficzne, a więc zgodnie z zapisanymi zasadami, jest nie tylko ćwiczeniem się w śmierci. „Umrzeć / ortograficznie” (*Dyktando*, Pzw) można jedynie po życiu, którego nie należy „pisać przez skróty”. Dopiero pamięć o takim życiu, tworzonym świadomie, przez które idzie się, unikając drogi na skróty, pozwala na dojrzłą bezbłędną śmierć.

Piech-Klikowicz 2013, 113

Bibliografia

- Morawiec A., 2011: *Ewa Lipska jako pisarka polityczna*. „Przestrzenie Teorii”, nr 15.
- Olszański G., 2006: *Śmierć udomowiona. Szkice o wyobraźni poetyckiej Ewy Lipskiej*. Katowice.
- Piech-Klikowicz A., 2013: „Patrzmy sobie w oczy...”. O twórczości Ewy Lipskiej. Kraków.
- Tambor J., 1997: „Dyktando” Ewy Lipskiej, czyli kilka językoznawczych uwag o poezji. „Postscriptum”, nr 21.

Tomasz Gęsina